

ԲՄԿ ՊՈՒՀ ՌՈՒՍ-ՀԱՅԿԱԿԱՆ (ՍԼԱՎՈՆԱԿԱՆ) ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

Հաստատում եմ՝
Իրավունքի Ինստիտուտի տնօրեն

Մ. Ա. Բաղաշյան.

ՀՀ ԿԳՄՍ ԱԿԱԴԵՄԻՅԱՆ
ՈՐՈՒ-ՀԱՅԿԱԿԱՆ (ՍԼԱՎՈՆԱԿԱՆ) ՀԱՄԱԼՍԱՐ
ՄԻՆԻՍՏԵՐՍՏՎՈ ՈՐՈՒՍ-ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐ
РОССИЙСКО-АРМЯНСКИЙ (СЛАВЯНСКИЙ) УНИВЕРСИТЕТ

ԻՐԱՎՈՒՆԵՐ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ
«04» հուլիսի 2025 թ.
ИНСТИТУТ ПРАВА

Ինստիտուտ՝ Իրավունքի
Ամբիոն՝ քրեական իրավունքի և քրեական դատավարության

Հեղինակ՝ ի. գ. թ., դոցենտ, Զոհրաբյան Ն. Յու.

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

Դասընթաց՝ «Հայաստանի Հանրապետության քրեական իրավունքի արդի
հիմնախնդիրները»

Մագիստրոս կրթական ծրագիր (հեռակա)՝ 042101.04.7

«քրեական իրավունք և դատավարություն»

Դասիչ մասնագիտություն՝ 042101.00.7

Դասընթացի անոտացիան

«Քրեական իրավունքի արդիական խնդիրները» մագիստրոսական դասընթացը նպատակ ունի խորացնել ուսանողների մասնագիտական իրավաբանական պատրաստվածությունը՝ կենտրոնանալով քրեական իրավունքի տեսական հիմնադրույթների արդիական մեկնաբանության և գործնական իրավակիրառման խնդիրների վրա: Դասընթացում ուսումնասիրության առարկա են դառնում քրեաիրավական նորմերի մրցակցության, քրեականացման և ապաքրեականացման, հանցանքի բազմակիության, հանցակցության և այլ հիմնարար ինստիտուտների կիրառման մեխանիզմները: Ուսանողները ձեռք են բերում իրավաբանական խնդիրների բազմակողմանի վերլուծության, իրավական դիրքորոշումների ձևավորման և արդի դատական պրակտիկայի կիրառման կարողություններ:

Դասընթացի նպատակը և խնդիրները

Նպատակը՝

Զարգացնել ուսանողների կարողությունը՝ տեսական մակարդակով ուսումնասիրելու և գործնականում կիրառելու քրեաիրավական ինստիտուտների կառուցվածքային ու մեթոդաբանական խնդիրները, ինչպես նաև ձևավորել մոտեցում՝ իրավական նորմերի որակական կատարելագործման վերաբերյալ:

Դասընթացի շրջանակներում լուծվում են հետևյալ խնդիրները՝

1. Վերլուծել քրեաիրավական նորմերի կառուցման և կիրառման հիմնարար սկզբունքները:
2. Ներկայացնել քրեական քաղաքականության արդի միտումները՝ քրեականացման և ապաքրեականացման համատեքստում:
3. Բացահայտել և գնահատել քրեական իրավունքի ընդհանուր մասի ինստիտուտների փոխազդեցության մեխանիզմները:
4. Կիրառել իրավական վերլուծության գործիքակազմ՝ կոնկրետ գործերի և իրավիճակների շրջանակում:
5. Համեմատել ՀՀ և ՌԴ քրեական օրենսդրական մոտեցումները՝ հիմնվելով իրավակարգավորման տարբերությունների վրա:

Դասընթացի օբյեկտը և առարկան

Դասընթացը ուսումնասիրում է քրեական իրավունքի արդիական հիմնահարցերը՝ քրեաիրավական ինստիտուտների տեսական և գործնական խնդիրների, իրավակարգավորման անբավարարության և իրավակիրառման պրակտիկայի անաչառ վերլուծության միջոցով: Հատուկ ուշադրություն է դարձվում ՀՀ և ՌԴ քրեական օրենսդրության համեմատական վերլուծությանը, ինչպես նաև վերափոխման գործընթացների գնահատմանը ՀՀ քրեական քաղաքականության շրջանակում:

Դասընթացի մուտքային պահանջները

Ուսանողը պետք է ունենա.

- Քրեական իրավունքի ընդհանուր և հատուկ մասի մասին բազային պատկերացումներ
- Իրավունքի տեսության և քրեական դատավարության հիմունքների իմացություն
- Գիտելիքներ իրավական փաստաթղթերի վերլուծության և դատական նախադեպերի կիրառման ոլորտում

Դասընթացի յուրացման արդյունքում ձեռք բերվող գիտելիքները և կարողությունները

Դասընթացի յուրացման արդյունքը ապահովում է անհրաժեշտ գիտելիքների, հմտությունների ու կարողությունների համապատասխան ՈԱՇ-ի վերջնարդյունքներին:

Գիտելիքները՝

1. Քրեական իրավունքի հիմնական սկզբունքների և ինստիտուտների խորացված իմացություն
2. Քրեական օրենսդրության զարգացման միտումների ճանաչում ՌԴ-ում և ՀՀ-ում
3. Քրեաիրավական նորմերի մրցակցության, բազմակիության և իրավասության հիմնախնդիրների ըմբռնում

Հմտությունները՝

Գիտելիքի կիրառման հմտություններ՝

1. Իրավասության և հանցանքի որակման իրավական վերլուծություն
2. Քրեաիրավական խնդիրների տեսական և գործնական մեկնաբանում

Ընդհանրական իմացական հմտություններ՝

1. Իրավական տեքստերի վերլուծության կարողություն

2. Համեմատական իրավական վերլուծության հմտություն՝ տարբեր պետությունների քրեական օրենսդրության համատեքստում

Կարողունակությունները (կոմպետենցիաները)

Ինքնուրույնություն և պատասխանատվություն՝

1. Իրավական կարծիքի ինքնուրույն ձևավորում
2. Կրիտիկական մտածողություն՝ քրեաիրավական խնդիրների լուծման գործում

Դասավանդման եղանակները և մեթոդները

Դասախոսություն, գործնական աշխատանք, իրավական փաստերի վերլուծություն, քննարկում, իրավիճակային խնդիրների լուծում:

Դասընթացի տեղն ուսումնական ծրագրում

Դասընթացը ներառված է «**քրեական իրավունքի և դատավարություն**»՝ .

. ակադեմիական կրեդիտ (144 ակադեմիական ժամ) աշխատատարությամբ, որից 10 ակադեմիական ժամ նախատեսվում է գործնական պարապմունքների համար:

Դասընթացը նախատեսվում է ուսումնասիրել 1-ին ուսումնական տարվա 1-ին կիսամյակում:

Ուսումնական աշխատանքի տեսակները	Ընդամենը, ակադ. ժամեր
1. Առարկայի ուսումնասիրման ընդհանուր աշխատատարությունն, այդ թվում՝	144
1.1. Լսարանային պարապմունքներ, այդ թվում՝	18
1.1.1. Դասախոսություններ	8
1.1.2. Գործնական պարապմունքներ, այդ թվում՝	10
1.1.2.1. Ստուգողական աշխատանքներ	9
1.2. Ինքնուրույն աշխատանք, այդ թվում՝	117

1.2.1. Քննություններին նախապատրաստում	
1.2.2. Ինքնուրույն աշխատանքի այլ տեսակներ, այդ թվում՝ (նշել)	
1.2.2.1. Գրավոր ինքնուրույն աշխատանքներ	
Ամփոփիչ ստուգում (քննություն, ստուգարք)	քննություն

Դասընթացի ծավալի բաշխում (ակադեմիական ժամերով) ըստ թեմաների և ուսումնական աշխատանքի տեսակների

Առարկայի բաժինները և թեմաները	Ընդամենը	Դասախոսություններ	Գործնական / սեմինար պարապմունքներ
1	2=3+4	3	4
Թեմա 1. Քրեացումն ու ապաքրեացումը՝ որպես քրեական քաղաքականության գործիքներ	14		1
Թեմա 2. Քրեաիրավական նորմերի մրցակցություն. տեսություններ և կիրառական խնդիրներ	12	1	1
Թեմա 3. Հանցանքի որակման փուլերն ու մեթոդները	12	1	1
Թեմա 4. Հատուկ սուբյեկտի հիմնահարցերը՝ քրեական պատասխանատվության համատեքստում	14	1	1

Թեմա 5. Հանցանքների բազմակիության ինստիտուտի առանձնահատկությունները	14	1	1
Թեմա 6. Հանցակցության ինստիտուտի արդիական խնդիրները	14	1	1
Թեմա 7. Պատժի անհատականացման և համաչափության սկզբունքները	14	1	1
Թեմա 8. Միջազգային փորձի ազդեցությունը ազգային քրեական քաղաքականության վրա	14	1	1
Թեմա 9. Քրեաիրավական պրակտիկա՝ արդի մարտահրավերներ և վերափոխումներ	14	1	1
Թեմա 10. Ուսանողների անհատական աշխատանքների քննարկում և ամփոփում	14		1
Ըրդամներ	144	8	10

Դասընթացի թեմաների բովանդակությունը

Թեմա 1. Քրեացումն ու ապաքրեացումը՝ որպես քրեական քաղաքականության գործիքներ

- Քրեացման օրենսդրական հիմքերը
- Ապաքրեացման գործընթացի իրավաքաղաքական նշանակությունը
- Սահմանադրականության պահանջները քրեականացման գործընթացում
- Քրեացման և ապաքրեացման միջազգային միտումները
- ՀՀ քրեական օրենսդրության մեջ քրեացման և ապաքրեացման օրինակը

Թեմա 2. Քրեաիրավական նորմերի մրցակցություն. տեսություններ և կիրառական խնդիրներ

- Նորմերի մրցակցության տեսակները՝ մասնական, ամբողջական, խաչաձև
- Ընդհանուր և հատուկ նորմերի հարաբերակցությունը
- Նորմերի մեկնաբանման և կիրառման եղանակները մրցակցության պայմաններում
- Դատական պրակտիկայում առաջացող դժվարությունները և դրանց լուծման մոտեցումները

Թեմա 3. Հանցանքի որակման փուլերն ու մեթոդները

- Հանցանքի փաստական հանգամանքների պարզաբանում
- Իրավաբանական որակման սկզբունքները և տրամաբանական հաջորդականությունը
- Որակման սխալների տեսակները և դրանց հետևանքները
- Իրավական որակման գործընթացում սուբյեկտի դերակատարումը

Թեմա 4. Հատուկ սուբյեկտի հիմնահարցերը՝ քրեական պատասխանատվության համատեքստում

- Հատուկ սուբյեկտի հասկացությունը և առանձնահատկությունները
- Սուբյեկտի տարիքային, պաշտոնական կամ այլ բնութագրիչներ
- Հատուկ սուբյեկտի առկայությունը՝ որպես հանցակազմի տարր
- Սահմանադրական և միջազգային պահանջները

Թեմա 5. Հանցանքների բազմակիության ինստիտուտի առանձնահատկությունները

- Հանցանքի կրկնության, համադրման, շարունակականության ֆոցյաբանություն
- Մեկ արարքով մի քանի հանցանք կատարելու իրավական վերլուծություն
- Բազմակի հանցանքների պատժաչափման խնդիրները
- Դատական պրակտիկայի ուղղությունները

Թեմա 6. Հանցակցության ինստիտուտի արդիական խնդիրները

- Հանցակցության ձևերը և դրանց իրավական տարբերակումը
- Կազմակերպված խմբի և հանցավոր միավորման սահմանազատում
- Համատեղ հանցավորություն՝ դիտավորության համադրման տեսակետից
- Հանցակիցների համանախապատրաստության և գործողությունների վերլուծություն

Թեմա 7. Պատժի անհատականացման և համաչափության սկզբունքները

- Անհատականացման սկզբունքը՝ օրենքի և դատարանի տեսանկյունից

- Համաչափության սկզբունքի կիրառման սահմափակումները
- Պատժաչափի սահմանման չափորոշիչները
- Պատժի խստության հիմնավորումն արդիական քրեական քաղաքականության մեջ

Թեմա 8. Միջազգային փորձի ազդեցությունը ազգային քրեական քաղաքականության վրա

- ՄԻԵԴ և ՄԱԿ փաստաթղթերի ներգործությունը
- Միջազգային քրեաիրավական պարտավորությունները և դրանց ինտեգրումը օրենսդրության մեջ
- ԵՄ և ԱՊՀ երկրների քրեական քաղաքականության համեմատություն
- Իրավաբանական համախմբման գործընթացում ազգային օրենսդրության կարգավորում

Թեմա 9. Քրեաիրավական պրակտիկա՝ արդի մարտահրավերներ և վերափոխումներ

- Օրենսդրական փոփոխությունների գնահատում
- Քրեադատավարական պրակտիկայի ազդեցությունը քրեական իրավունքի զարգացման վրա
- Գործնական խնդիրներ քրեական իրավունքի կիրառման մեջ
- Դատական նախադեպի դերը քրեաիրավական քաղաքականության ուղղորդման մեջ

Թեմա 10. Ուսանողների անհատական աշխատանքների քննարկում և ամփոփում

- Առանձին թեմաների վերաբերյալ հետազոտական զեկույցների ներկայացում
- Վերլուծական քննարկումներ՝ կիրառական իրավիճակների հիման վրա
- Ընդհանուր ամփոփում, քննության նախապատրաստում
- Դասընթացի գնահատման եզրակացություններ

Դասընթացի ապահովվածությունը գրականությամբ

Հիմնական գրականություն՝

1. Уветիцян У.У. «Ուղեկից հանցակիցը՝ հատուկ հանցակազմերում» մենագրություն, Մոսկվա, 2004
2. Уголовное право Армении и России. Общая и Особенная части / ред. Уветицян У.У., Чучаев А.Ի. – М.: Контракт, 2014
3. Քրեական իրավունք. Ընդհանուր մաս / ԵՊՀ հրատարակչություն, Երևան, 2000
4. Актуальные проблемы уголовного права / А.П. Кузнецов и др. – Нижний Новгород, 2014

Լրացուցիչ գրականություն՝

- Մարկոսյան Մ.Մ. «Քրեականացման և ապաքրեականացման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում», Երևան, 2011
- Գրիգորյան Գ.Թ. «Քրեաիրավական նորմերի մրցակցությունը», Երևան, 2008
- Ռարոզ Ա.Ի. «Качество уголовного закона: проблемы Общей части», Москва, 2016
- elibrary.ru, biblio-online.ru, consultant.ru – էլ. ռեսուրսներ

